

פ י פ ט

שטיק על שתיים. ראשית, על מול- יצר נאמר: אילו מכל הספרות של המאה הי"ח לא היה מגיעני אלא המונר לוג היתיד של מדילון, גיבורת הקומדיה: הגנדרניות המגוחכות, היינו, לפי הדוקר מנט הנה, עשויים לקבוע את הקיום הצ" פיים של התקופה (לפי פ. קוגאן: תולדות הספרות האירופיות-מערביות). שנית, הרמן גר"ם אומר על גי'תה, כי ההשקפות על ערכו תתחלפה בזמנים שונים. יש וייראה רחוק ויש וייראה קרוב לבני-עמנו, אולם לעולם לא ייבטל ולא יתמסס, אלא אם יארע מה שאירע לו להמירו: "אם מקץ אלפי שנים הגר' מנית תהדר להיות לשון חיה, ודורות רחוקים ביותר לא יוכלו לזמנ-מה לתפוס, כי דברים מרובים כל כך ושונים-פנים כל- כך נוצרו בידי אדם אחד, או אז יוכלו חכמים, שיאמינו להם לזמנ-מה, להעלות את הרעיון, כי אין לראות את גי'תה אלא כשם מיתי, שבו צריך להבין את כל העבודה הרוחנית של כל תקופתו". הצד השני שבשתי הרגמאות היא ההנחה של גזירה, בין גזירת שיכחה של הספרות ובין גזירת מיתה של לשון, ואפשרות ריקונסטרוקציה של הנשכח והמת לפי יצירה אחת או יוצר אחד. אולם מה שאומר ד. פרישמן על מנדלי ומת שאומר, משמו של יש אומרים, ויל- הלם בצלשה על גי'תה, כפי שהזכרתי במא" פרי — הוא חד יותר, שם מדובר על שקיעת התרבות כולה, כליית החיים כולם, ואפשרות ריקונסטרוקציה כזאת, נמצא בקשתי בעינה עומדת.

מאיר מוהר התעורר פה (דבר, גל. 1366) על יצחק עברי, כי בתרגומו לספר "יד שמאל היא תחולמת", לא נהר לחש" תמש "באי-אלה שימושים שהם שיבר שים לדעת". בכלל שימושים אלה מנת גם את השימוש: הרמיז לה, הרמ" זה הוא אומר: "העברי רומז, מר" מו, אבל אינו מרמז, צורת הפעיל זו אין דעת הלשון סובלתה". לאמר פתח במלה פרטית: לדעת, וסיים במלים כלליות: העברי, דעת-הלשון.

והנה דומני, כי עלי האחריות לשימוש הזה בימינו, וכבר נתבקרתי על-כך, לפני כשש עשרה שנה, ולימים יענית, כי לא הידוש הוא לי, אלא נטילה-בהקפה מאחד רים, מהם ר' נחמן קרו-למאל, הגעור בשימוש הרמז ב"מורה נבוכי הזמן", ואף ביארתי צורך ההבחנה בין ענין: אנדוטען, שתרגומו הראוי: רמז וענין: אנשפיעלען שתרגומו הראוי: הרמז, וזה מקרוב חזרתי ונתבקרתי על השימוש הזה בפוגרו-זוטא, שערך בי ד"ר י. ל. ברוד על דפי "חירות".

ושלא להכביד במראי-מקומות אסתמק בציטאטה אחת, והיא של רבנו ר' אלי- הו מו ר חי, שנשאל, אם חובה היא לכוון בקריאת שמע כוונת המקובלים ותשובתו, כי כל דבר ודבר שלא הוזכר בשני התלמודים ובפוסקים אין לנו יכר לים להכריח בו והוא כותב: "אף-על-פי שבעלי הקבלה דיברו בו מפני שדבריהם אינם [אלא] על צד הרמז שרמזיזין הם לעצמן, שהיו בקיין על זה, אבל בזמננו זה, שבעוונות הרבים אין לנו מכוונים בתפילותינו להרמזיז במה שר" או להרמזיז, והלואי שהיינו מכוונים על פשט דברינו היוצאים מפינו, אין לנו יכולים להכריח העם בדברים מהדברים הרומזים לעליונים, ולא שמענו בזמננו לשום אחד מבעלי הקבלה הגדולים יחד מפורסמים, שיכריחו את העם באותן הד" ברים הרמזיזים לבעלי הקבלה — " (ספר שאלות ותשובות לר' אליעזר מורח, ראש הרבנים לכל מדינות תורגמא בסוף המאה השלישית למספרנו, מהדורת ר' מיכל רבינוביץ, לפי הוצאת קושטנדינא, ש"ך, סי' א').

דב מדין

רו"ן בא בתמיחה על פינחס לוב- יאניקר, שראה בהפגנתם של אנשי טפ"ם בענין שכר-העבודה כזונה, לסדר איזה מין פוטש", ולא אוכל לומר, כי איני מצטרף לתמיחה זו, אלא שהייתי מרחיבה יותר, — תמיחה, יתר-על-כן: ערעור על הבהילות שלנו להעור במור נחים שאולים מענינים ומאורעות אחרים, בין רחוקים בזמן בין רחוקים בתנאים, והוא שימוש העולה כסודרת, ביחוד בפול- מוס בין שתי מפלגות-הפועלים שלנו, והרגמאות — חמרים-תמרים, אולם עיקר- עיני עתה בדברי רו"ן על עצם המושג והמונח: פוטש, הוא אומר, כי המושג הזה, מצביע על נסיון לחולל מרידת שנכשלת תוך שעות ספורות, סברה אחת אומרת, כי הביטוי בא מאוצר המלים המיוחד הנשמר במבטא השויצארי של השפה הגרמנית, עובדה היא, כי המושג אינו מופיע בכל הספרות הגרמנית מלפני המרידה, שאחד מנהיגיה הלאומנים, קאפ, אינגנה ב"1920 נגד השלטון הריפובליקאי בגרמניה, אחר-כך דיברו גם על מרידת היטלר במינכן כעל "פוטש" ("הארץ", גל. 9180).

הנה ראוי להעיר, כי התיבה פוטש נבדלת בהוראתה לפי מהצבתה — בלהג השווייצרי, ביחד הציריכאי, פירושה בע" סתייד, הבטה, ונתרחבה להגדרת-לעב לתנועת-עם מעושה, ביחוד תנועת-התמר- דות; בלהג הגרמנית-התי פירושה שיטף, ונראה כי זעיר-שם וזעיר-שם נאחדו שתי ההוראות, אולם תאמירת כי עובדה היא, שהמושג הזה אינו מופיע בכל הספרות הגרמנית לפני מרידת קאפ, היא גוזמה, הרי, למשל, סיפורי-גוטפריד קלר הם, לכל הדעות, לפני מרידת קאפ, ובהם מצוי המושג הזה, ולא עוד אלא יש ידים לתניה, כי בעיקר מהם נתפשט מחוצה לשווייצריה, הוא מסתייע במזנה זה לציין את המרידות שהתגלעו בשווייץ, בשנת 1839, והנהן שנקראו ראשונה בכינוי זה, כן, למשל, יספר על חייט, שדרכו לקרוא את "הריפובליקאי השווייצי", שעשרים וחמשת כרכיו עמדו בארונה שבו נשמר גם תיק קאריקאטורות וקונט" רסיפלטת, וזכר הימים הנסערים; קירות חדרו קשטים תמונותיהם של קולומבוס, צולינגלי, הוטן, וואשינגטון ורובספיייר, וליד ארונה נשען רובה, ומעליו תלויה חרב קצרה וחרימיל ובו שלושים כדורי- ירית. "זה היה רובה-הצייד שלו, שבו עשה ציד לא על ארנבים ותרנגולרבר, אלא על אריסטוקראטים וישועים, מפירי חוקה ובוגדיר-עם, עד עתה שמר אותו מול מיטיב משפוך דם; עסיזאת כבר אהו לא אחת את קרובת שלו ומיער בו למערכת, בתיות עוד זמנ-הפוטש שים, והרר בח מוכרח לעמוד ללא-יז בין מיטה וארון — " (דגלילים של שבעת אנשי-ימי" שרים)". וכן סיפור-מעשה באנשי סאלד" וילא, שתחליטו לסייע במיגור ממשלה שנואה במחוז שכן, אולם, למחרת שבו כלעומת שבאו, מבלי שידעו מה התרחש בשדה-המערכה, שכן איכרי-המחוז שכעסו על פלישתם, לא עצרום, אולם עמדו בדרכים ופניהם אומרים לעג, כמוכנים לחיפוע מחבורת-הפולשים בדרך שובם, מה עשו הפולשים, החליטו לחכות לברי אם של אחרים, שהבטיחו לסייע גם הם, "אולם כשהללו לא באו ונתפשטה הש" קועה, כי הפוטש כבר עבר וב" הצלחה, התקינו עצמם לדרך תורה — " (מרת ר-גל אטראין ובן-זקר" כיה").

העירותי פה (דבר, גל. 7366), כי דבריו הנודעים של ד. פרישמן על מנדלי (גניח-נא, למשל, כי בא איזה מכול לעולם" וכו') הם כמתכונת-דבריים, שנאמרו על גי'תה, ושאלתי מי יודע מקורה, והנה העירני ידידי יעקב בא כ" כיה").